

AUDIȚIE LA „SIMFONIA LUMII NOI”, DE ANTONÍN DVOŘÁK

Autor: Ioana-Macrina Cotos-Jinga | 16 octombrie 2021

Lumea Nouă pare să aibă de toate, însă îi lipsește cel mai important element: folclorul.

Cu această remarcă și-a început Antonín Dvořák cariera de director al Conservatorului de Muzică din New York. Crescut în familia unui hangiu pasionat de citră (instrument tradițional ceh), a învățat să cânte la vioară de la vârsta de șase ani. A avut parte de o educație religioasă și de mic a fost învățat să își iubească țara. În anii adolescenței și în perioada tinereții s-a deprins cu meșteșugul cântatului la orgă, pian și violă. Pentru că nu își permitea să meargă la concerte, a intrat într-o orchestră care anima atmosfera balurilor și a restaurantelor din Praga. În 1863, orchestra a fost dirijată de Richard Wagner, pe care Dvořák îl admira foarte mult. Primele compoziții ale tânărului Antonín au încântat auditoriul de la Praga, dar nu l-au impresionat pe cel din Germania și, de aceea, au fost date uitării. Cu toate acestea, următoarele creații muzicale s-au făcut remarcate și compozitorul a câștigat un oarecare renume. Pentru a se putea întreține, dădea și lecții de pian. Se spune că așa a întâlnit-o pe soția lui, alături de care s-a bucurat de opt copii.

Viața acestui fiu de hangiu ia o întorsătură neașteptată în 1892, când i se propune să plece în America și să devină directorul Conservatorului Național de Muzică din New York. Înființat de doamna Jeanette Thurber, noul Conservator trebuia să devină o școală americană de compoziție. Dvořák, care începuse să se remarce în lumea melomană, întruchipa toate calitățile de care această școală avea nevoie: o bază tradițională, capacitatea de a se adapta la schimbările vremurilor și un stil proaspăt de compoziție. Pe atunci, America era încă o lume nouă. Trecuseră abia o sută de ani de la Declarația de Independență și nici treizeci de ani de la Războiul Civil, deci poporul nu avusese încă

timp să își închege o identitate, cu atât mai mult să dezvolte o cultură națională. Arta, în general, era importată de peste ocean. În ceea ce privește muzica, aceasta era dominată de școala germană. Așadar, despre puține compoziții se putea spune că sunt „americane”. Și exact misterul acestui tărâm neexplorat l-a convins pe Dvořák să accepte oferta (pe lângă suma care i se oferea pentru acel post, cu ajutorul căreia și-ar fi putut întreține familia numeroasă). Astfel, ajungând peste ocean, a început să caute un fundament pentru noua muzică. Atunci a conștientizat care era problema: „Lumea Nouă pare să aibă de toate, însă îi lipsește cel mai important element: folclorul”.

În perioada în care a fost director, Dvořák a descoperit bogăția ritmică și construcțiile muzicale deosebite din melodiile afro-americanilor și ale americanilor nativi. Astfel ajunge să susțină ideea că nu poate exista o muzică specific americană, dacă materialul cultural al băștinașilor nu va fi pus în valoare. Impresionat de vivacitatea Noii Lumi, surprins de inovațiile ei și de prospețimea diversității culturale din jurul său, Antonín scrie Simfonia a IX-a.

El inserează lirismul nostalgic al melodiilor băștinașilor în cadranele clasiciste și le împletește cu moștenirea folclorului ceh. Dvořák nu exagerează nici cu aerul dramatic pe care l-ar fi putut oferi imaginile construirii noului centru al lumii și nici cu dorul lui de casă și de țară. Creația lui nu ne împinge nici înspre prăpastia unei tristeți insurmontabile, nici înspre culmea unui extaz agitat, chiar dacă trece prin mai multe etaje ale sensibilității. Din contră, în timp ce ascultăm, avem impresia că putem gusta puțin din agitația Lumii Noi, fără să simțim neliniște sau deprimare. Această tehnică este specifică lui Dvořák, el fiind adept al echilibrului atât în ceea ce privește structura muzicală, cât și în ceea ce privește mesajul transmis.

Prima parte este o introducere directă în viața americană. Parcă și vedem lumea care circulă pe străzi în valuri, animată de dorința de schimbare, orașele care au răsărit peste noapte sau cerșetorii visului american, flămânzi de o viață nouă și însetați de speranță. După o relatare energică a unor realități aproape palpabile, această parte de Allegro se încheie fără un răspuns, fără rezolvare, ca o frază începută dar neterminată. Dacă cea dintâi parte este o relatare a prezentului agitat, cea de-a doua este o povestire pe larg (*Largo*), în trei teme tonale. În această parte se simte potențat dorul de țară, nostalgia vremurilor trecute și oboseala speranței animate în prima parte. A treia parte ne împinge din nou în viața cotidiană americană, având influențe din cântecele băștinașilor, în special din *The Song of Hiawatha*, un poem epic despre nativi americani. Ultima parte este compusă dintr-o îmbinare a temelelor precedente, atât în ceea ce privește influențele muzicale, cât și mesajul transmis. Astfel, compoziția se încheie grandios dar, asemănându-se cu o întrebare retorică, lasă spațiu deschis pentru o interpretare proprie a sfârșitului.

Simfonia a IX-a, „Pentru lumea nouă”, a fost una dintre primele compoziții de muzică

clasică scrisă pe pământ american, iar Dvořák a fost printre primii care a observat problema lipsei fundamentului, a tradiției care, în vremurile de acum, își arată roadele atrăgătoare, dar acre. Mai mult, el este dovada vie că muzica americană este creată atât din coasta primită de la băștinași, cât și dintr-o „suflare de tradiție” și că ambele au fost necesare pentru ca aceasta să prindă viață și să prospere. De aceea, atacul asupra muzicii clasice nu este nimic altceva decât o altă tentativă de negare a bazei istorice, fapt ce nu poate duce decât la apariția unui vid nociv.

Imagine: „Antonín Dvořák”; sursa: Wikimedia Commons